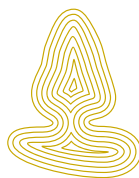

VÅRE GAMLE HUSDYRRASER

skog+
landskap

NORSK
GENRESSUSSENTER

Sidet trønderfe og nordlandsfe (STN)

Foto: Halvard Blegen

Opprinnelse

I siste halvdel av 1800-tallet ble det brukt utenlandsk fe, spesielt ayrshirefe, for å forbedre det norske feet. Rundt forrige århundreskifte slo et nytt avlssyn, kjent som stedegenhetslæra, gjennom og de fleste distriktene ønsket å utvikle sin egen lokale ferase basert på det opprinnelige feet.

Det svart-sidede, kollete feet rundt Røros ble valgt ut som det mest opprinnelige og reine i Trøndelags-distriktet og velegnet som en lokal fjellrase. En valgte å avle fram dyr ut fra denne typen og derav kommer navnet "rørosfeet".

I Nord-Norge var feet i utgangspunktet mer uensartet i farger og avtegninger enn i Trøndelag. Det var mye svart-sidede og røde dyr, og også hornete individer. Det var stor uenighet om hvilken rasestandard som skulle velges, men valget falt på den svart-sidede typen det ble satset på i Trønderlag. Allerede fra 1920-årene ble "nordlandsfe" og "sidet trønderfe" regnet som samme rase. Ved denne sammenslåingen fikk en fordel av å ha ett stort avlsområde og rasen ble hetende "sidet trønderfe og nordlandsfe".

Utseende

STN er en melkerase tilpasset forholdene i dal og fjellbygdene. Kyrne veier snaut 450 kg i gjennomsnittlig levende vekt. Til sammenligning veier ei NRF-ku rundt 550 kg. Dyra er i dag naturlig kollet og fargen er oftest svart-sidede. Rødsidede og brandsidede dyr kan også forekomme. Det kan være stor forskjell i forholdet mellom svart og hvitt, alt fra nesten svart med hvit stripe over ryggen – til nesten hvite dyr med få svarte dropler på sidene. Rasen er som oftest sort eller farget rundt øyne, ører og på mulen. STN-ku er finlemmet, godlynt og kjent for å ta seg lett fram i terrenget.

Dyra er tidlig kjønnsmodne og kyrne viser god brunst. Produksjonen på første kalven er som regel moderat, men øker med alderen. Gjennomsnittlig årsavdrått på kyr registrert i Husdyrkontrollen er ca 4000 kg, med et fettinnhold på 4,2 % og proteininnhold på 3,3 %.

Foto: Hanne Sæchel

Bevaring i dag

Det er Norsk genressurscenter som har det overordnede ansvaret for bevaring og bærekraftig forvaltning av de nasjonale husdyrrasene våre, men senteret er helt avhengig av godt samarbeid med alle de ulike aktørene som engasjerer seg i dette arbeidet. STN har et selvstendig avslag som har hovedansvaret for rasens avlsarbeid.

Avslaget for sidet trønderfe og nordlandsfe

Avslaget for sidet trønderfe og nordlandsfe har arbeidet for rasens fremme siden 1946, og arbeider bl.a. med avlsarbeid, seminokseuttak, medlemsblad og livdyrformidling. Nettadressen til avslagets hjemmeside er www.stn-avl.no. Raselagene for de gamle rasene har også en felles interesseorganisasjon, Norsk Bufo, www.norskbufo.com, som arbeider for aktuelle saker i gammelrasemiljøet. Norsk Landbruksmuseum og Norsk genressurscenter formidler kontakt til Avslaget for STN og Norsk Bufo.

STN er den av de gamle rasene som det er flest dyr igjen av, ca. 800 reinrasede kyr. STN har søsterpopulasjoner i det nordlige Sverige, Finland og Russland. Det har i lang tid vært utvekslet avlsmateriale med den svenske søsterrasen Svensk Fjällras.

Bevaringsbesetning

Ved Vefsn videregående skole i Mosjøen er det etablert en bevaringsbesetning for rasen i samarbeid med Avslaget for STN. Besetningen har en viktig funksjon ved å spre kunnskap om denne gamle rasen til distriktets framtidige bønder.

Tilskuddsordninger

Det ble fra og med år 2000 startet opp en brukerrettet tilskuddsordning for eiere av gamle storferaser for å stimulere flere til å ha kyr av disse rasene. Søknad om tilskudd følger de ordinære regelverk gitt av Landbruks- og matdepartementet og forvaltes av Statens Landbruksforvaltning.

Enkelte fylker har etablert tilskuddsordninger for dyr av bevaringsverdige husdyrraser gjennom regionalt miljøprogram etter at avtalepartene i jordbruksforhandlingene åpnet for dette fra 2005.

Foto: Nina Sæther/Norsk genressurscenter

NORSK
LANDBRUKSMUSEUM
The Norwegian Museum of Agriculture

Norsk Landbruksmuseum, Pb 5104, NO-1432 Ås
T: 64 96 62 80 F: 64 96 62 81
E: norsk.landbruksmuseum@landbruksmuseet.no
www.landbruksmuseet.no

skog+
landskap

NORSK
GENRESSURSSENTER

Norsk genressurscenter
– inngår i Norsk institutt
for skog og landskap

Pb 115, NO-1431 Ås
T: (+47) 64 94 90 55
F: (+47) 64 94 29 80

www.genressurser.no